

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра загальної і клінічної фармакології та фармакогнозії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

Едуард БУРЯЧКІВСЬКИЙ

01 вересня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ
«ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА З КЛІНІЧНОЇ ФАРМАЦІЇ»

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність: 226 «Фармація. Промислова фармація»

Освітньо-професійна програма: «Фармація.Промислова фармація»

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми «Фармація. Промислова фармація» підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 226 «Фармація. Промислова фармація» галузі знань «Охорона здоров'я», ухваленою Вченою Радою ОНМедУ (протокол 10 від 27 червня 2024 року).

Розробники: д.мед.н., професор Рожковський Я.В., к.мед.н., доцент Стречень С.Б., к.мед.н., доцент Шемонаєва К.Ф., к.мед.н., асистент Полуденко Г.О.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри загальної і клінічної фармакології та фармакогнозії Протокол № 1 від 29.08.2024 р.

Завідувач кафедри

Ярослав РОЖКОВСЬКИЙ

Погоджено із гарантом ОПП Ліана УНГУРЯН

Схвалено предметною цикловою методичною комісією з фармацевтичних дисциплін ОНМедУ Протокол № 1 від 30.08.2024 р.

Голова предметної циклової методичної комісії з фармацевтичних дисциплін ОНМедУ
Наталія ФІЗОР

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № від « « 20 р.

Завідувач кафедри _____

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № від « « 20 р.

Завідувач кафедри _____

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни		
Загальна кількість: Кредитів – 3 Годин – 90 Змістових модулів – 1	Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»	<i>Денна форма навчання</i>		
		<i>Обов'язкова дисципліна</i>		
	Спеціальність: 226 «Фармація, промислова фармація»	<i>Рік підготовки:</i>	5	
		<i>Семестр:</i>	X	
		<i>Лекції</i>	0 год	
		<i>Практичні</i>	40 год	
		<i>Самостійна робота</i>	50 год	
Рівень вищої освіти: другий (магістерський)	<i>Форма підсумкового контролю</i>	<i>Диференційний залік</i>		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни, компетентності, програмні результати навчання

Мета: закріплення теоретичних знань з клінічної фармації та придбання практичних навичок їх використання в процесі здійснення фармацевтичної опіки хворих та відвідувачів аптеки.

Завдання: ознайомлення з роботою стаціонарних відділень та аптечних закладів базового лікувально-профілактичного закладу, основними видами медичної та спеціальної документації; застосування принципів медичної та фармацевтичної етики та деонтології в медичній і фармацевтичній діяльності; аналіз клінічних та фармацевтичних аспектів раціонального вибору ЛЗ для конкретного хворого; формування мотивованої потреби майбутніх провізорів систематично оновлювати свої знання і творчо їх застосовувати у практичній діяльності; придбання навичок фармацевтичної опіки при відпуску безрецептурних ЛЗ; визначення умов раціонального застосування рецептурних ЛЗ, здійснення консультацій з питань сумісності з продуктами харчування, алкоголем, іншими ЛЗ, режиму дозування, правилам застосування певної лікарської форми; придбання навичок індивідуального підходу до кожного хворого з урахуванням вікового критерію, важкості захворювання.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

Інтегральної (ІК) – Здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері фармації та критично осмислювати й вирішувати практичні проблеми у професійній фармацевтичній діяльності із застосуванням положень, теорій та методів фундаментальних, хімічних, технологічних, біомедичних та соціально-економічних наук; інтегрувати знання та вирішувати складні питання, формулювати

судження за недостатньої або обмеженої інформації; зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та їх обґрунтованість до фахової та нефахової аудиторії.

Здатність продовжувати навчання з високим ступенем автономії.

Загальних (ЗК):

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, вчитися і бути сучасно навченим.

ЗК02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК03. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК04. Здатність спілкуватися іноземною мовою (переважно англійською) на рівні, що забезпечує ефективну професійну діяльність.

ЗК05. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК06. Здатність працювати в команді.

ЗК07. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК08. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК09. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК10. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких проявів недоброчесності.

Фахових (спеціальних) (ФК):

ФК01. Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі фармації у широких або мультидисциплінарних контекстах.

ФК02. Здатність збирати, інтерпретувати та застосувати дані, необхідні для професійної діяльності, здійснення досліджень та реалізації інноваційних проєктів у сфері фармації.

ФК03. Здатність розв'язувати проблеми фармації у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.

ФК04. Здатність зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію у сфері фармації до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

ФК07. Здатність проводити санітарно-просвітницьку роботу серед населення з метою профілактики поширених захворювань, попередження небезпечних інфекційних, вірусних та паразитарних захворювань, а також з метою сприяння своєчасному виявленню та підтриманню прихильності до лікування цих захворювань згідно з їхніми медико-біологічними характеристиками та мікробіологічними особливостями.

ФК08. Здатність здійснювати консультування щодо рецептурних та безрецептурних лікарських засобів й інших товарів аптечного асортименту; фармацевтичну опіку під час вибору та реалізації лікарських засобів природного та синтетичного походження шляхом оцінки співвідношення ризик/користь, сумісності, із врахуванням біофармацевтичних, фармакокінетичних, фармакодинамічних та фізико-хімічних і хімічних особливостей, показань/протипоказань до застосування керуючись даними про стан здоров'я конкретного хворого.

ФК09. Здатність здійснювати домедичну допомогу хворим та постраждалим у екстремальних ситуаціях та при невідкладних станах.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН01. Мати та застосовувати спеціалізовані концептуальні знання у сфері фармації та суміжних галузях з урахуванням сучасних наукових здобутків.

ПРН02. Критично осмислювати наукові і прикладні проблеми у сфері фармації.

ПРН03. Мати спеціалізовані знання та уміння/навички для розв'язання професійних проблем і задач, у тому числі з метою подальшого розвитку знань та процедур у сфері фармації.

ПРН04. Вільно спілкуватися державною та англійською мовами усно і письмово для обговорення професійних проблем і результатів діяльності, презентації наукових досліджень та інноваційних проєктів.

ПРН05. Оцінювати та забезпечувати якість та ефективність діяльності у сфері фармації.

ПРН06. Розробляти і приймати ефективні рішення з розв'язання складних/комплексних задач фармації особисто та за результатами спільного обговорення; формулювати цілі власної діяльності та діяльності колективу з урахуванням суспільних і виробничих інтересів, загальної стратегії та наявних обмежень, визначати оптимальні шляхи досягнення цілей.

ПРН08. Розробляти і реалізовувати інноваційні проєкти у сфері фармації, а також дотичні міждисциплінарні проєкти з урахуванням технічних, соціальних, економічних, етичних, правових та екологічних аспектів.

ПРН09. Формулювати, аргументувати, зрозуміло і конкретно доносити до фахівців і нефахівців, у тому числі до здобувачів вищої освіти інформацію, що базується на власних знаннях та професійному досвіді, основних тенденціях розвитку світової фармації та дотичних галузей.

ПРН10. Проводити санітарно-просвітницьку роботу серед населення з метою профілактики та при виникненні спалахів небезпечних інфекційних, вірусних та паразитарних захворювань.

ПРН11. Визначати переваги та недоліки лікарських засобів природного та синтетичного походження різних фармакологічних груп з урахуванням їхніх хімічних, фізико-хімічних, біофармацевтичних, фармакокінетичних, фармакодинамічних особливостей та виду лікарської форми. Рекомендувати споживачам лікарські засоби та інші товари аптечного асортименту з наданням консультативної допомоги та фармацевтичної опіки.

ПРН12. Надавати домедичну допомогу хворим при невідкладних станах та постраждалим у екстремальних ситуаціях.

ПРН13. Фіксувати випадки проявів побічної дії при застосуванні лікарських засобів природного та синтетичного походження; оцінювати фактори, що можуть впливати на процеси всмоктування, розподілу, депонування, метаболізму та виведення лікарських засобів і обумовлюються станом та особливостями організму людини і фармацевтичними характеристиками лікарських засобів.

ПРН18. Використовувати дані аналізу соціально-економічних процесів у суспільстві для фармацевтичного забезпечення населення, визначати ефективність та доступність фармацевтичної допомоги в умовах медичного страхування та реімбурсації вартості лікарських засобів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

- **Знати:** - основні діючі накази, нормативні документи МОЗ України щодо прийому рецептів, відпуску ЛЗ з аптеки;
- сучасний асортимент і класифікації ЛЗ;

- перелік і номенклатуру ОТС-препаратів в Україні; правила безрецептурного відпуску ЛЗ;
- особливості брендovих і генеричних ЛЗ, поняття про генеричну і терапевтичну заміну ЛЗ;
- характерні клінічні симптоми найбільш розповсюджених хвороб, що вимагають обов'язкового втручання лікаря;
- перелік патологічних станів, при яких можливе відповідальне самолікування;
- основні принципи симптоматичної фармакотерапії станів, при яких можливе відповідальне самолікування;
- принципи збору розпиту хворого, збирання та диференціювання скарг, збору анамнезу хвороби, анамнезу життя, лікарського анамнезу;
- алгоритм вибору оптимального безрецептурного ЛЗ для лікування станів, при яких можливе відповідальне самолікування, принципи фармацевтичної опіки відвідувачів аптеки та стаціонарних хворих;
- правила охорони праці, техніки безпеки, санітарно-епідеміологічного режиму при роботі в стаціонарних відділеннях та аптеках.

Вміти:

- дотримуватися положень фармацевтичної етики та деонтології; брати участь у погодженні комплексу завдань, пов'язаних із взаємовідносинами між лікарем, фармацевтом і хворим;
- ідентифікувати зареєстровані в Україні ЛЗ за допомогою міжнародної, торгової, хімічної назви щодо їх віднесення до певної фармакологічної або фармакотерапевтичної групи;
- користуватися нормативною і довідковою літературою про ЛЗ;
- на основі листів лікарських призначень аналізувати раціональність вибору оптимальної лікарської форми, дози, шляху введення ліків та терміну їх застосування;
- готувати інформаційні повідомлення для лікарів про традиційні та нові ліки, особливості їх дії, методи раціонального застосування;
- інформувати лікарів про особливості фармакодинаміки і фармакокінетики нових ЛЗ, що надходять до аптечної мережі України;
- здійснювати фармацевтичну опіку хворих, консультувати хворих та членів їх родин з питань раціонального використання рецептурних і безрецептурних ЛЗ різних груп: прояви клінічної дії, спосіб і час прийому, взаємодія з їжею, прояви побічної дії тощо.

Оволодіти навичками:

- Комунікації з пацієнтами, перевірки правильності виписування лікарських засобів в рецептах (дози, кратність прийомів, вік, стать, тощо), перевірки правильності ведення листів призначень стаціонарних хворих;
- Орієнтуватися в базових та новітніх лікарських формах у кожній фармакологічній групі ліків та можливості їх заміни при відсутності;
- Володіння інформацією про сучасні лікарські препарати у кожній фармакологічній та фармакотерапевтичній групі ліків та можливості їх заміни аналогами;
- Володіння інформацією про сучасні міжнародні стандарти забезпечення якості ліків, створення формулярів лікування нозоформ.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Знайомство зі структурою та принципами роботи базового лікувально-профілактичного та аптечного закладу, організацією роботи фармацевта

у відділенні та аптеці, набуття навичок роботи з хворими та відвідувачами аптеки та документацією.

Тема 1. Ознайомлення зі структурою та принципами роботи базового багатопрофільного лікувально-профілактичного закладу, стаціонарних відділень, діагностичних підрозділів, аптечних установ, які розташовані на базі лікарні, оснащенням робочого місця фармацевта. Ознайомлення з основними принципами медичної і фармацевтичної етики і деонтології, поведінки фармацевта з лікарем, медсестрою, хворим, відвідувачем аптеки, практичне закріплення отриманих навичок. Принципи консультативно-інформаційної роботи у відділенні, в аптеці.

Тема 2. Основні методи клінічного обстеження хворих. Види медичної документації. Лікарський анамнез.

Визначення і цінність суб'єктивних, фізикальних та лабораторно-інструментальних методів дослідження хворих. Основні види медичної та спеціальної фармацевтичної документації та практична значимість інформації, яку вони містять для лікаря та провізора. Визначення терміну «анамнез», особлива цінність інформації про застосування ЛЗ для лікаря та провізора.

Тема 3. Аналіз клініко-фармацевтичних аспектів застосування ЛЗ для лікування захворювань серцево-судинної системи. Опрацювання найважливіших симптомів при патології серця і судин. Набуття навичок вимірювання артеріального тиску, пальпації пульсу, серця. Нагляд за хворими, заповнення щоденників.

Тема 4. Фармацевтична опіка хворих з патологією органів серцево-судинної системи, формування практичних навичок, інформування пацієнтів щодо умов раціонального і безпечного використання ліків в умовах відділення та аптеки.

Тема 5. Аналіз клініко-фармацевтичних аспектів застосування ЛЗ для лікування захворювань дихальної системи. Опрацювання найважливіших симптомів при патології верхніх і нижніх дихальних шляхів. Набуття навичок визначення частоти дихання, пальпації грудної клітки. Нагляд за хворими, заповнення щоденників.

Тема 6. Фармацевтична опіка хворих з патологією органів дихання, формування практичних навичок, інформування пацієнтів щодо умов раціонального і безпечного використання ліків в умовах відділення та аптеки.

Придбання навичок фармопії при відпуску препаратів рецептурного та безрецептурного обліку для симптоматичного лікування кашлю, нежиті, болю в горлі, лихоманки.

Тема 7. Аналіз клініко-фармацевтичних аспектів застосування ЛЗ для лікування захворювань шлунково-кишкового тракту та гепато-біліарної системи. Опрацювання найважливіших симптомів при патології травного тракту. Набуття навичок огляду язика, порожнини рота, пальпації органів черевної порожнини. Нагляд за хворими, заповнення щоденників.

Тема 8. Фармацевтична опіка хворих з патологією органів травлення, формування практичних навичок, інформування пацієнтів щодо умов раціонального і безпечного використання ліків в умовах відділення та аптеки.

Придбання навичок фармопії при відпуску препаратів рецептурного та безрецептурного обліку для симптоматичного лікування печії, метеоризму, закрепу, діареї, нудоти.

Тема 9. Аналіз клініко-фармацевтичних аспектів застосування ЛЗ для лікування захворювань сечовивідної системи. Опрацювання найважливіших симптомів при патології нирок та сечовивідних шляхів. Набуття навичок макроскопічного дослідження сечі, пальпації нирок. Нагляд за хворими, заповнення щоденників.

Тема 10. Фармацевтична опіка хворих з патологією органів сечовиведення, формування практичних навичок, інформування пацієнтів щодо умов раціонального і безпечного використання ліків в умовах відділення та аптеки.

Придбання навичок фармопії при відпуску препаратів рецептурного та безрецептурного обліку для симптоматичного лікування дизурії, головного болю, суглобового болю.

Диференційований залік.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин					
	Форма навчання (денна)					
	усьог о	У тому числі				
лек		пр	лаб	інд	срз	
Змістовий модуль 1						
Тема 1. Ознайомлення зі структурою та принципами роботи базового багатопрофільного лікувально-профілактичного закладу, стаціонарних відділень, діагностичних підрозділів, аптечних установ, які розташовані на базі лікарні, оснащенням робочого місця фармацевта. Ознайомлення з основними принципами медичної і фармацевтичної етики і деонтології, поведінки фармацевта з лікарем, медсестрою, хворим, відвідувачем аптеки, практичне закріплення отриманих навичок. Принципи консультативно-інформаційної роботи у відділенні, в аптеці.	5	-	4	-	-	1
Тема 2. Основні методи клінічного обстеження хворих. Види медичної документації. Лікарський анамнез.	5	-	4			1
Тема 3. Аналіз клініко-фармацевтичних аспектів застосування ЛЗ для лікування захворювань серцево-судинної системи.	5	-	4	-	-	1
Тема 4. Фармацевтична опіка хворих з патологією органів серцево-судинної системи, формування практичних навичок, інформування пацієнтів щодо умов раціонального і безпечного використання ліків в умовах відділення та аптеки.	5	-	4	-	-	1
Тема 5. Аналіз клініко-фармацевтичних аспектів застосування ЛЗ для лікування захворювань дихальної системи.	5	-	4	-	-	1
Тема 6. Фармацевтична опіка хворих з патологією органів дихання, формування практичних навичок, інформування пацієнтів щодо умов раціонального і безпечного використання ліків в умовах відділення та аптеки.	5	-	4	-	-	1

Тема 7. Аналіз клініко-фармацевтичних аспектів застосування ЛЗ для лікування захворювань шлунково-кишкового тракту та гепато-біліарної системи.	5	-	4	-	-	1
Тема 8. Фармацевтична опіка хворих з патологією органів травлення, формування практичних навичок, інформування пацієнтів щодо умов раціонального і безпечного використання ліків в умовах відділення та аптеки.	5	-	4	-	-	1
Тема 9. Аналіз клініко-фармацевтичних аспектів застосування ЛЗ для лікування захворювань сечовивідної системи	5	-	4	-	-	1
Тема 10. Фармацевтична опіка хворих з Патологією органів сечовиведення, формування практичних навичок, інформування пацієнтів щодо умов раціонального і безпечного використання ліків в умовах відділення та аптеки.	3	-	2	-	-	1
Теми СРЗ – опрацювання тем	22	-	-	-	-	22
Ведення щоденника практики	14	-	-	-	-	14
Підготовка до підсумкового контролю – диференційного заліку	4	-	-	-	-	4
Диференційний залік	2	-	2	-	-	-
Усього годин	90	0	40	-	-	50

5. Теми лекційних/семінарських/практичних/лабораторних занять

5.1. Теми лекційних занять

Лекційні заняття не передбачені

5.2. Теми семінарських занять

Семінарські заняття не передбачені

5.3. Теми практичних занять

№ з/п	Тема	Кількість годин
1.	Ознайомлення зі структурою та принципами роботи базового багатoproфільного лікувально-профілактичного закладу, стаціонарних відділень, діагностичних підрозділів, аптечних установ, які розташовані на базі лікарні, оснащенням робочого місця провізора. Ознайомлення з основними принципами медичної і фармацевтичної етики і деонтології, поведінки провізора з лікарем, медсестрою, хворим, відвідувачем аптеки, практичне закріплення отриманих	4

	навичок. Принципи консультативно-інформаційної роботи у відділенні, в аптеці.	
2.	Основні методи клінічного обстеження хворих. Види медичної документації. Лікарський анамнез.	4
3.	Аналіз клініко-фармацевтичних аспектів застосування ЛЗ для лікування захворювань серцево-судинної системи.	4
4.	Фармацевтична опіка хворих з патологією органів серцево-судинної системи, формування практичних навичок, інформування пацієнтів щодо умов раціонального і безпечного використання ліків в умовах відділення та аптеки.	4
5.	Аналіз клініко-фармацевтичних аспектів застосування ЛЗ для лікування захворювань дихальної системи.	4
6.	Фармацевтична опіка хворих з патологією органів дихання, формування практичних навичок, інформування пацієнтів щодо умов раціонального і безпечного використання ліків в умовах відділення та аптеки.	4
7.	Аналіз клініко-фармацевтичних аспектів застосування ЛЗ для лікування захворювань шлунково-кишкового тракту та гепато-біліарної системи.	4
8.	Фармацевтична опіка хворих з патологією органів травлення, формування практичних навичок, інформування пацієнтів щодо умов раціонального і безпечного використання ліків в умовах відділення та аптеки.	4
9.	Аналіз клініко-фармацевтичних аспектів застосування ЛЗ для лікування захворювань сечовивідної системи.	4
10.	Фармацевтична опіка хворих з патологією органів сечовиведення, формування практичних навичок, інформування пацієнтів щодо умов раціонального і безпечного використання ліків в умовах відділення та аптеки.	2
11.	Диференційований залік.	2
	Разом	40

5.4. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені

6. Самостійна робота здобувачів вищої освіти

№ з/п	Тема	Кількість годин
1.	Підготовка до практичних занять – теоретична підготовка.	10
2.	Опрацювання і підготовка тем, які винесені для самостійного вивчення: - Клінічна фармація в офтальмології (основні клінічні стани, групи лікарських засобів, питання фармопіки);	22

	<ul style="list-style-type: none"> - Клінічна фармація при патології ЛОР-органів; - Клінічна фармація при захворюваннях шкіри; - Клінічна фармація при захворюваннях нервової системи; - Клінічна фармація в онкології (групи ЛЗ, паліативна і симптоматична допомога); - Вікові аспекти фармакотерапії – клінічна фармація в педіатрії (групи ЛЗ, питання фармопіки); - Вікові аспекти фармакотерапії – клінічна фармація в геронтології (групи ЛЗ, питання фармопіки); - Брендіві та генеричні ЛЗ, біоеквівалентність ЛЗ, ОТС-препарати ; - Методи і засоби контролю ефективності та безпеки застосування ЛЗ; - Ліки і вагітність, ліки і лактація . 	
3.	Підготовка до диференційованого заліку.	4
4.	Ведення щоденника з практики.	14
	Разом	50

7. ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Форми навчання:

Дисципліна викладається у формі практичних занять; організації самостійної роботи здобувача.

Методи навчання:

Практичні заняття: бесіда, вирішення клінічних ситуаційних задач, відпрацювання навичок огляду пацієнта, формування професійних вмій та навичок щодо визначення загальних принципів фармакокінетики, фармакодинаміки, виписування рецептів, розв'язання типових фармакотерапевтичних задач та тестових завдань, визначення належності препаратів до фармакологічної та фармакотерапевтичної групи згідно міжнародної класифікації, можливі показання до застосування; аналіз і оцінка критеріїв ефективності та безпеки застосування лікарських засобів певному хворому.

Самостійна робота: самостійна робота з підручником, самостійна робота з банком тестових завдань з дисципліни, самостійне вирішення фармакотерапевтичних завдань.

8. Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: усне опитування, тестування, оцінювання виконання практичних навичок, оцінювання комунікативних навичок під час рольової гри, розв'язання ситуаційних клінічних завдань, оцінювання активності на занятті.

Форма підсумкового контролю: диференційний залік.

Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти під час поточного контролю

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Здобувач вільно володіє матеріалом, бере активну участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, впевнено демонструє практичні навички під час огляду хворого та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень, висловлює свою думку з теми заняття, демонструє клінічне мислення.
Добре «4»	Здобувач добре володіє матеріалом, бере участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, демонструє практичні навички під час огляду хворого та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень з деякими помилками, висловлює свою думку з теми заняття, демонструє клінічне мислення.
Задовільно «3»	Здобувач недостатньо володіє матеріалом, невпевнено бере участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, демонструє практичні навички під час огляду хворого та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень з суттєвими помилками.
Незадовільно «2»	Здобувач не володіє матеріалом, не бере участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, не демонструє практичні навички під час огляду хворого та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень.

До підсумкового контролю у формі диференційованого заліку допускаються лише ті здобувачі, які виконали вимоги навчальної програми з дисципліни, не мають академічної заборгованості та їх середній бал за поточну навчальну діяльність з дисципліни становить не менше 3,00.

Диференційований залік здійснюється: на останньому занятті (заняття виокремлюється як окремий контрольний захід) після закінчення занять до початку екзаменаційної сесії – при стрічковій системі навчання, на останньому занятті з освітньої компоненти – при цикловій системі навчання.

Методика проведення підсумкового (семестрового) контролю з освітньої компоненти у формі диференційованого заліку є уніфікованою та передбачає використання стандартизованих форм.

Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів під час підсумкового контролю – диференційованого заліку

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Здобувач систематично працював протягом семестру, показав під час екзамену різнобічні і глибокі знання програмного матеріалу, вміє успішно виконувати завдання, які передбачені програмою, засвоїв зміст основної та додаткової літератури, усвідомив взаємозв'язок окремих розділів дисципліни, їхнє значення для майбутньої професії, виявив творчі здібності у розумінні та використанні навчально-програмного матеріалу, проявив здатність до самостійного оновлення і поповнення знань; рівень компетентності – високий (творчий);

Добре «4»	Здобувач виявив повне знання навчально-програмного матеріалу, успішно виконує передбачені програмою завдання, засвоїв основну літературу, що рекомендована програмою, показав достатній рівень знань з дисципліни і здатний до їх самостійного оновлення та поновлення у ході подальшого навчання та професійної діяльності; рівень компетентності – достатній (конструктивно-варіативний)
Задовільно «3»	Здобувач який виявив знання основного навчально-програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та наступної роботи за професією, справляється з виконанням завдань, передбачених програмою, допустив окремі помилки у відповідях на іспиті і при виконанні іспитових завдань, але володіє необхідними знаннями для подолання допущених помилок під керівництвом науково-педагогічного працівника; рівень компетентності – середній (репродуктивний)
Незадовільно «2»	Здобувач не виявив достатніх знань основного навчально-програмного матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, не може без допомоги викладача використати знання при подальшому навчанні, не спромігся оволодіти навичками самостійної роботи; рівень компетентності – низький (рецептивно-продуктивний)

9. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Бали з навчальної дисципліни для здобувачів, які успішно виконали програму, конвертуються у традиційну чотирибальну шкалу за абсолютними критеріями, які наведено у таблиці:

Національна оцінка за дисципліну	Сума балів за дисципліну
Відмінно («5»)	185 – 200
Добре («4»)	151 – 184
Задовільно («3»)	120 – 150
Незадовільно («2»)	Нижче 120

Багатобальна шкала (200-бальна шкала) характеризує фактичну успішність кожного здобувача із засвоєння навчальної дисципліни. Конвертація традиційної оцінки в 200-бальну виконується інформаційно-технічним відділом Університету програмою «Контингент» за відповідною формулою: Середній бал успішності (поточної успішності з дисципліни) x 40.

За рейтинговою шкалою ECTS оцінюються досягнення здобувачів з навчальної дисципліни, які навчаються на одному курсі однієї спеціальності, відповідно до отриманих ними балів, шляхом ранжування, а саме:

Оцінка за шкалою ECTS	Статистичний показник
-----------------------	-----------------------

A	Найкращі 10% здобувачів
B	Наступні 25% здобувачів
C	Наступні 30% здобувачів
D	Наступні 25% здобувачів
E	Наступні 10% здобувачів

Шкала ЄКТС встановлює належність здобувача до групи кращих чи гірших серед референтної групи однокурсників (факультет, спеціальність), тобто його рейтинг. При конвертації з багатобальної шкали, як правило, межі оцінок «А», «В», «С», «D», «Е» не співпадають з межами оцінок «5», «4», «3» за традиційною шкалою. Оцінка «А» за шкалою ЄКТС не може дорівнювати оцінці «відмінно», а оцінка «В» - оцінці «добре» тощо. Здобувачі, які одержали оцінки «FX» та «F» («2») не вносяться до списку здобувачів, що ранжуються. Такі здобувачі після перескладання автоматично отримують бал «Е». Оцінка «FX» виставляється здобувачам, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але яким не зарахований підсумковий контроль. Оцінка «F» виставляється студентам, які відвідали усі аудиторні заняття з навчальної дисципліни, але не набрали середнього балу (3,00) за поточну навчальну діяльність і не допущені до підсумкового контролю.

10. Методичне забезпечення

- Робоча програма навчальної дисципліни
- Силабус навчальної дисципліни
- Підручники:
  - Фармакотерапія: підручник для студентів фарм.факультетів/За ред.О.В.Крайдашенка, І.Г.Купновицької, І.М.Кліща, В.Г.Лізогуба.- Вид.2. – Вінниця: Нова Книга, 2013. – 644 с.
  - Фармакотерапія з фармакокінетикою: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / І.В.Кіреєв, О.О.Рябова, Н.В.Жаботинська та ін.; за ред. І.В.Кіреєва. – Харків: НФАУ: Золоті сторінки, 2019. – 384 с.
  - Клінічна фармакологія: підручник / за ред. О.М.Біловола. – Вінниця: Нова Книга, 2021. – 544 с.
- Мультимедійні презентації
- Ситуаційні фармакотерапевтичні завдання
- Методичні розробки практичних занять.

11. Перелік питань для підготовки до підсумкового контролю - до диференційного заліку.

1. Принципи класифікації ЛЗ на рецептурні та безрецептурні.
2. Особливості брендкових та генеричних ЛЗ, вимоги до генериків, принципи взаємозаміни.
  1. Поняття про біоеквівалентність.
  2. Клінічна фармакодинаміка: основні положення та принципи.
  3. Клінічна фармакокінетика: основні поняття, визначення.
  4. Особливості фармакокінетики ЛЗ у різні вікові періоди.
  5. Особливості фармакокінетичних процесів під час вагітності та лактації.
  6. Модулюючий вплив їжі на фармакокінетичні параметри та фармакологічні властивості ЛЗ.

7. Критерії вибору лікарської форми і шляху введення для конкретного хворого залежно від віку, статі, клінічного перебігу захворювання тощо.
10. Поняття про біофармацію, основні принципи та положення.
11. Класифікація шляхів введення ЛЗ в організм: переваги і недоліки.
12. Роль провізора в системі відповідального самолікування.
13. Алгоритм вибору фармакотерапії для конкретного хворого.
14. Методи та критерії оцінки ефективності та безпеки застосування антибіотиків.
15. Методи та критерії оцінки ефективності та безпеки застосування бронходилататорів.
16. Методи та критерії оцінки ефективності та безпеки застосування антиангінальних ЛЗ.
17. Методи та критерії оцінки ефективності та безпеки застосування антигіпертензивних ЛЗ.
18. Методи та критерії оцінки ефективності та безпеки застосування кардіотонічних ЛЗ.
19. Методи та критерії оцінки ефективності та безпеки застосування стероїдних протизапальних ЛЗ.
20. Методи та критерії оцінки ефективності та безпеки застосування нестероїдних протизапальних ЛЗ.
21. Методи та критерії оцінки ефективності та безпеки застосування антацидів.
22. Методи та критерії оцінки ефективності та безпеки застосування антисекреторних ЛЗ.
23. Методи та критерії оцінки ефективності та безпеки застосування діуретичних ЛЗ.
24. Методи та критерії оцінки ефективності та безпеки застосування препаратів заліза.
25. Методи та критерії оцінки ефективності та безпеки застосування цукрознижуючих ЛЗ.
26. Методи та критерії оцінки ефективності та безпеки застосування анестетиків, інфузійних та інших засобів в анестезіології та реаніматології, малоінвазивній та загальній хірургії.
27. Комбіноване використання ЛЗ. Елементи фармацевтичної опіки.
28. Взаємодія ліків, які використовуються для лікування захворювань серцево-судинної системи.
29. Взаємодія ліків, які використовуються для лікування захворювань органів травлення.
30. Взаємодія ліків, які використовуються для лікування захворювань органів дихання.
31. Взаємодія ліків, які використовуються для лікування захворювань нирок та сечовивідних шляхів.
32. Взаємодія ліків, які використовуються для лікування захворювань системи крові.
33. Взаємодія ліків, які використовуються для лікування ендокринних захворювань.
34. Практичне здійснення комбінованої антибактеріальної терапії.
35. Клініко-фармацевтичні аспекти невідкладної терапії гіпертензивних кризів.
36. Клініко-фармацевтичні аспекти невідкладної терапії гострих гіпотензивних станів.
37. Клініко-фармацевтичні аспекти невідкладної терапії гострого інфаркту міокарда.
38. Клініко-фармацевтичні аспекти невідкладної терапії гострої серцевої недостатності.
39. Клініко-фармацевтичні аспекти невідкладної терапії гострої ниркової недостатності.
40. Клініко-фармацевтичні аспекти невідкладної терапії анафілактичного шоку та набряку Квінке.
41. Клініко-фармацевтичні аспекти невідкладної терапії астматичного статусу та нападу бронхіальної астми.
42. Клініко-фармацевтичні аспекти терапії шлунково-кишкових кровотеч.
43. Клініко-фармацевтичні аспекти усунення больового синдрому.
44. Клініко-фармацевтичні аспекти лікування кольок.
45. Принципи та особливості невідкладної терапії ускладнень цукрового діабету.
46. Фармацевтична опіка: основні принципи та положення.

47. Фармацевтична опіка хворих з патологією органів дихання.
48. Фармацевтична опіка хворих з патологією серцево-судинної системи.
49. Фармацевтична опіка хворих з патологією органів травлення.
50. Фармацевтична опіка хворих з патологією ендокринної системи.
51. Фармацевтична опіка хворих з патологією сечостатевої системи.
52. Основні захворювання очей, симптоми, групи ЛЗ для надання симптоматичної допомоги.
53. Основні захворювання шкіри, симптоми, групи ЛЗ для лікування.
54. Захворювання, що передаються статевим шляхом, симптоми, принципи фармакотерапії.
55. Захворювання центральної нервової системи, симптоми, методи діагностики і лікування.
56. Захворювання периферичної нервової системи, симптоми, методи діагностики і лікування.
57. Захворювання ЛОР-органів, симптоми, групи ЛЗ для симптоматичного лікування.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК

- I. Аналіз фармакотерапевтичних завдань.
- II. Правила виписування та правильність оформлення рецептурного бланку.
- III. Контроль засвоєння і проведення найпростіших методів обстеження хворого.

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Сучасні класифікації та стандарти лікування розповсюджених захворювань внутрішніх органів. Невідкладні стани в терапії / За ред. Ю.М.Мостового. – Вінниця: ДП «ДКФ», 2018. – 780 с.
2. Ю.М.Мостовой, А.А.Сідоров Аналіз: нормативні показники, трактування змін: Довідник для студентів та лікарів. – Вінниця, 2016. – 98 с.
3. Клінічна фармакологія: підручник / за ред. О.М.Біловола. – Вінниця: Нова Книга, 2021. – 544 с.
4. Державний формуляр лікарських засобів. – Київ, 2024. – 1235 с.

Додаткова:

1. Кресюн В.Й. Клініко-фармакологічний глосарій: навч. посібник / В.Й.Кресюн, В.В.Годован, С.Б.Стречень С.Б. – Одеса: ОНМедУ, 2015. – 328 с.
2. Протоколи провізора (фармацевта) / За ред. В.П.Черних, І.А.Зупанця, О.М.Ліщишиної. – Харків: Золоті сторінки, 2013. – 192 с.
3. Я.В.Рожковський, С.Б.Стречень, Шемонаєва К.Ф., Г.О.Полуденко. Методичні вказівки до виробничої практики з клінічної фармації та фармацевтичної опіки для ЗВО 5-го курсу фармацевтичного факультету. – Одеса, 2024. – 16 с.

13. Електронні інформаційні ресурси

1. Державний Експертний Центр МОЗ України
<http://www.dec.gov.ua/index.php/ua/>

2. ДП "Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів" <http://sphu.org/>
3. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
4. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Ресурс по прогнозуванню межлекарственных взаємодій (основан на інструкціях FDA, на англійському мові) URL: <http://www.drugs.com>
6. Ресурс-справочник лікарственных засобів і прогнозування межлекарственных взаємодій (на англійському мові). URL: <http://www.medscape.org>
7. www.studmedlib.ru
8. www.Med-Tutorial.ru
9. Міжрегіональне товариство спеціалістів доказової медицини: <http://www.osdm.org/index.php>
10. Вісник доказової медицини: <http://www.evidence-update.ru>
11. Європейське товариство клінічних фармакологів і фармакотерапевтів: <http://www.eacpt.org>
12. Ресурс по взаємодії лікарських засобів: <http://medicine.iupui.edu/flockart/>

